Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯୋ

ଏକାଦସକନିପାତପାଠଇ

୧। ନିସ୍ସଯଵଗ୍ଗୋ

୧। କିମତ୍ଥିଯସୁତ୍ତଂ

୧।[ଅ। ନି। ୧୦।୧] ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିଯଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘କିମତ୍ଥିଯାନି, ଭନ୍ତେ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି କିମାନିସଂସାନୀ’’ତି? ‘‘ଅଵିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅଵିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନୀ’’ତି।

‘‘ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯୋ କିମାନିସଂସୋ’’? ‘‘ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୋଜ୍ଜାନିସଂସୋ’’।

‘‘ପାମୋଜ୍ଜଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯଂ କିମାନିସଂସଂ’’? ‘‘ପାମୋଜ୍ଜଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପୀତତ୍ଥଂ ପୀତାନିସଂସଂ’’।

‘‘ପୀତି ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯା କିମାନିସଂସା’’? ‘‘ପୀତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥା ପସ୍ସଦ୍ଧାନିସଂସା’’।

‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧି ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯା କିମାନିସଂସା’’? ‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖତ୍ଥା ସୁଖାନିସଂସା’’।

‘‘ସୁଖଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯଂ କିମାନିସଂସଂ’’? ‘‘ସୁଖଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସମାଧତ୍ଥଂ ସମାଧାନିସଂସଂ’’।

‘‘ସମାଧି ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯୋ କିମାନିସଂସୋ’’? ‘‘ସମାଧି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ’’ ।

‘‘ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯଂ କିମାନିସଂସଂ’’? ‘‘ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ନିବ୍ବିଦତ୍ଥଂ ନିବ୍ବିଦାନିସଂସଂ’’।

‘‘ନିବ୍ବିଦା, ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯା କିମାନିସଂସା’’? ‘‘ନିବ୍ବିଦା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଵିରାଗତ୍ଥା ଵିରାଗାନିସଂସା ’’।

‘‘ଵିରାଗୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯୋ କିମାନିସଂସୋ’’? ‘‘ଵିରାଗୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅଵିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି ଅଵିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନି, ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୋଜ୍ଜାନିସଂସୋ, ପାମୋଜ୍ଜଂ ପୀତତ୍ଥଂ ପୀତାନିସଂସଂ, ପୀତି ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥା ପସ୍ସଦ୍ଧାନିସଂସା, ପସ୍ସଦ୍ଧି ସୁଖତ୍ଥା ସୁଖାନିସଂସା, ସୁଖଂ ସମାଧତ୍ଥଂ ସମାଧାନିସଂସଂ, ସମାଧି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ନିବ୍ବିଦତ୍ଥଂ ନିବ୍ବିଦାନିସଂସଂ, ନିବ୍ବିଦା ଵିରାଗତ୍ଥା ଵିରାଗାନିସଂସା, ଵିରାଗୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ। ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଅଗ୍ଗାଯ ପରେନ୍ତୀ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଚେତନାକରଣୀଯସୁତ୍ତଂ

୨।[ଅ। ନି। ୧୦।୨] ‘‘ସୀଲଵତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଂ ସୀଲଵତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

‘‘ଅଵିପ୍ପଟିସାରିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ପାମୋଜ୍ଜଂ ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଂ ଅଵିପ୍ପଟିସାରିସ୍ସ ପାମୋଜ୍ଜଂ

ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

‘‘ପମୁଦିତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ପୀତି ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

‘‘ପୀତିମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘କାଯୋ ମେ ପସ୍ସମ୍ଭତୂ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି।

‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ସୁଖଂ ୱେଦିଯାମୀ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି।

‘‘ସୁଖିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ଚିତ୍ତଂ ମେ ସମାଧିଯତୂ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି।

‘‘ସମାହିତସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ଯଥାଭୂତଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ସମାହିତୋ ଯଥାଭୂତଂ ଜାନାତି ପସ୍ସତି।

‘‘ଯଥାଭୂତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାନତୋ ପସ୍ସତୋ ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ନିବ୍ବିନ୍ଦାମୀ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ଯଥାଭୂତଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି।

‘‘ନିବ୍ବିନ୍ନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ୱିରଜ୍ଜାମୀ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ୱିରଜ୍ଜତି।

‘‘ୱିରତ୍ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯଂ – ‘ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ ସଚ୍ଛିକରୋମୀ’ତି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ୱିରତ୍ତୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ ସଚ୍ଛିକରୋତି।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିରାଗୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ, ନିବ୍ବିଦା ୱିରାଗତ୍ଥା ୱିରାଗାନିସଂସା, ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ ନିବ୍ବିଦତ୍ଥଂ ନିବ୍ବିଦାନିସଂସଂ, ସମାଧି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ, ସୁଖଂ ସମାଧତ୍ଥଂ ସମାଧାନିସଂସଂ, ପସ୍ସଦ୍ଧି ସୁଖତ୍ଥା ସୁଖାନିସଂସା, ପୀତି ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥା ପସ୍ସଦ୍ଧାନିସଂସା, ପାମୋଜ୍ଜଂ ପୀତତ୍ଥଂ ପୀତାନିସଂସଂ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୋଜ୍ଜାନିସଂସୋ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅୱିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି ଅୱିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ଧମ୍ମେ ଅଭିସନ୍ଦେନ୍ତି, ଧମ୍ମା ଧମ୍ମେ ପରିପୂରେନ୍ତି ଅପାରା ପାରଂ ଗମନାଯା’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ପଠମଉପନିସାସୁତ୍ତଂ

୩।[ଅ। ନି। ୫।୨୪; ୧୦।୩] ‘‘ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ। ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପାମୋଜ୍ଜେ ଅସତି ପାମୋଜ୍ଜୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପୀତି। ପୀତିଯା ଅସତି ପୀତିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି। ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ସୁଖଂ। ସୁଖେ ଅସତି ସୁଖୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି। ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ଅସତି ସମ୍ମାସମାଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ। ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନେ ଅସତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ନିବ୍ବିଦା। ନିବ୍ବିଦାଯ ଅସତି ନିବ୍ବିଦାୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ୱିରାଗୋ। ୱିରାଗେ ଅସତି ୱିରାଗୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସୱିପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ।

‘‘ସୀଲୱତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ, ପାମୋଜ୍ଜେ ସତି ପାମୋଜ୍ଜସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପୀତି, ପୀତିଯା ସତି ପୀତିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି, ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖଂ, ସୁଖେ ସତି ସୁଖସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ସତି ସମ୍ମାସମାଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନେ ସତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା

ହୋତି ନିବ୍ବିଦା, ନିବ୍ବିଦାଯ ସତି ନିବ୍ବିଦାସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ୱିରାଗୋ, ୱିରାଗେ ସତି ୱିରାଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନ''ନ୍ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଦୁତିଯୌପନିସାସୁତ୍ତଂ

୪। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ''ତି [ଭିକ୍ଖୱୋତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅ। ନି। ୧୦।୪]। ''ଆୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

''ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ , ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ, ପାମୋଜ୍ଜେ ଅସତି ପାମୋଜ୍ଜୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପୀତି, ପୀତିଯା ଅସତି ପୀତିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି, ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ସୁଖଂ, ସୁଖେ ଅସତି ସୁଖୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ଅସତି ସମ୍ମାସମାଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନେ ଅସତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ନିବ୍ବିଦା , ନିବ୍ବିଦାଯ ଅସତି ନିବ୍ବିଦାୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ୱିରାଗୋ, ୱିରାଗେ ଅସତି ୱିରାଗୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସୱିପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସୀଲୱତୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ, ପାମୋଜ୍ଜେ ସତି ପାମୋଜ୍ଜସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପୀତି, ପୀତିଯା ସତି ପୀତିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି, ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖଂ, ସୁଖେ ସତି ସୁଖସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ସତି ସମ୍ମାସମାଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନେ ସତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ନିବ୍ବିଦା, ନିବ୍ବିଦାଯ ସତି ନିବ୍ବିଦାସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ୱିରାଗୋ, ୱିରାଗେ ସତି ୱିରାଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନ''ନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ତତିଯୌପନିସାସୁତ୍ତଂ

୫।[ଅ। ନି। ୧୦।୫] ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି…ପେ… ''ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ, ପାମୋଜ୍ଜେ ଅସତି ପାମୋଜ୍ଜୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପୀତି, ପୀତିଯା ଅସତି ପୀତିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି, ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ସୁଖଂ, ସୁଖେ ଅସତି ସୁଖୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ଅସତି ସମ୍ମାସମାଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନେ ଅସତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ନିବ୍ବିଦା, ନିବ୍ବିଦାଯ ଅସତି ନିବ୍ବିଦାୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ୱିରାଗୋ, ୱିରାଗେ ଅସତି ୱିରାଗୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସୱିପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ

ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସୀଲୱତୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ, ପାମୋଜ୍ଜେ ସତି ପାମୋଜ୍ଜସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପୀତି, ପୀତିୟା ସତି ପୀତିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି, ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା ସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖଂ, ସୁଖେ ସତି ସୁଖସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ସତି ସମ୍ମାସମାଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନେ ସତି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ନିବ୍ବିଦା, ନିବ୍ବିଦାୟ ସତି ନିବ୍ବିଦାସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ୱିରାଗୋ, ୱିରାଗେ ସତି ୱିରାଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି , ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନ''ନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ବ୍ୟସନସୁତ୍ତଂ

୬। ''ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକୋ ପରିଭାସକୋ ଅରିୟୂପୱାଦୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଠାନମେତଂ ଅୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଏକାଦସନ୍ନଂ ବ୍ୟସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ୟସନଂ ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ।

କତମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ? ଅନଧିଗତଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି, ଅଧିଗତା ପରିହାଯତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନ ୱୋଦାଯନ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମେସୁ ୱା ଅଧିମାନିକୋ ହୋତି, ଅନଭିରତୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରତି, ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ସିକ୍ଖଂ ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖାୟ ହୀନାୟାୱତ୍ତତି, ଗାଳ୍ହଂ ୱା ରୋଗାତଙ୍କଂ ଫୁସତି, ଉମ୍ମାଦଂ ୱା ପାପୁଣାତି ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ ୱା, ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତି, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି – ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକୋ ପରିଭାସକୋ ଅରିୟୂପୱାଦୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଠାନମେତଂ ଅୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଇମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ ବ୍ୟସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ୟସନଂ ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। [( ) ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ପାଠୋ ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନ ଦିସ୍ସତି]

''ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକୋ ପରିଭାସକୋ ଅରିୟୂପୱାଦୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଏକାଦସନ୍ନଂ ବ୍ୟସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ୟସନଂ ନ ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ।

କତମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ? ଅନଧିଗତଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି, ଅଧିଗତା ପରିହାଯତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନ ୱୋଦାଯନ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମେସୁ ୱା ଅଧିମାନିକୋ ହୋତି, ଅନଭିରତୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରତି, ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ସିକ୍ଖଂ ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖାୟ ହୀନାୟାୱତ୍ତତି, ଗାଳ୍ହଂ ୱା ରୋଗାତଙ୍କଂ ଫୁସତି, ଉମ୍ମାଦଂ ୱା ପାପୁଣାତି ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ ୱା, ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତି, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି – ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକୋ ପରିଭାସକୋ ଅରିୟୂପୱାଦୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଇମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ ବ୍ୟସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ୟସନଂ ନ ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୭। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ସିୟା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିୟଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାୟସ୍ମିଂ ୱାୟୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ

ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସାତି?

‘‘ସିଯା, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ , ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି।

‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସାତି।

‘‘ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସିଯା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ସଞ୍ଞୀ ପନ ଅସ୍ସାତି। ‘‘ସିଯା, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି।

‘‘ଯଥା କଥଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ , ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି?

‘‘ଇଧ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି।

‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ! ଯତ୍ର ହି ନାମ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସାୱକସ୍ସ ଚ ଅତ୍ଥେନ ଅତ୍ଥୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ସଂସନ୍ଦିସ୍ସତି ସମେସ୍ସତି ନ ୱିଗ୍ଗୟ୍ହିସ୍ସତି, ଯଦିଦଂ ଅଗ୍ଗପଦସ୍ମିଂ! ଇଦାନାହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ଅପୁଚ୍ଛିଂ। ଭଗୱାପି ମେ ଏତେହି ଅକ୍ଖରେହି ଏତେହି ପଦେହି ଏତେହି ବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଏତମତ୍ଥଂ ବ୍ୟାକାସି, ସେଯ୍ୟଥାପି ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ। ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସାୱକସ୍ସ ଚ ଅତ୍ଥେନ ଅତ୍ଥୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ସଂସନ୍ଦିସ୍ସତି ସମେସ୍ସତି ନ ୱିଗ୍ଗୟ୍ହିସ୍ସତି, ଯଦିଦଂ ଅଗ୍ଗପଦସ୍ମି’’ନ୍ତି! ସତ୍ତମଂ।

୮। ମନସିକାରସୁତ୍ତଂ

୮। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

''ସିୟା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନ ଚକ୍ଖୁଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ରୂପଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ସୋତଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ସଦ୍ଦଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଘାନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଗନ୍ଧଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଜିଵ୍ହଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ରସଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ କାୟଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ପଥଵିଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଆପଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ତେଜଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଵାୟଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଇଧଲୋକଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ପରଲୋକଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ଵିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁଵିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନ ମନସି କରେୟ୍ୟ; ମନସି ଚ ପନ କରେୟ୍ୟା''ତି?

''ସିୟା, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନ ଚକ୍ଖୁଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ରୂପଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ସୋତଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ସଦ୍ଦଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଘାନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଗନ୍ଧଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଜିଵ୍ହଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ରସଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ କାୟଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ପଥଵିଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଆପଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ତେଜଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଵାୟଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ଇଧଲୋକଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ପରଲୋକଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ଵିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁଵିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନ ମନସି କରେୟ୍ୟ; ମନସି ଚ ପନ କରେୟ୍ୟା''ତି।

''ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସିୟା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନ ଚକ୍ଖୁଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ରୂପଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ… ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ଵିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁଵିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନ ମନସି କରେୟ୍ୟ; ମନସି ଚ ପନ କରେୟ୍ୟା''ତି?

''ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମନସି କରୋତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖୟୋ ଵିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସିୟା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନ ଚକ୍ଖୁଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ, ନ ରୂପଂ ମନସି କରେୟ୍ୟ…ପେ… ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ଵିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁଵିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନ ମନସି କରେୟ୍ୟ; ମନସି ଚ ପନ କରେୟ୍ୟା''ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ସନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୯। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ନାତିକେ ଵିହରତି ଗିଞ୍ଜକାଵସଥେ । ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସନ୍ଧୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସନ୍ଧଂ ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

''ଆଜାନୀୟଝାୟିତଂ ଖୋ, ସନ୍ଧ, ଝାୟ; ମା ଖଳୁଙ୍କଝାୟିତଂ [ଆଜାନୀୟଜ୍ଝାୟିତଂ ଖୋ ସନ୍ଧ ଝାୟଥ, ମା ଖଳୁଙ୍କଜ୍ଝାୟିତଂ (ସୀ। ପୀ।)]। କଥଞ୍ଚ, ଖଳୁଙ୍କଝାୟିତଂ ହୋତି? ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହି , ସନ୍ଧ, ଦୋଣିୟା ବଦ୍ଧୋ [ବନ୍ଧୋ (ସ୍ୟା। କ।)] 'ୟଵସଂ ୟଵସ'ନ୍ତି ଝାୟତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ନ ହି, ସନ୍ଧ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କସ୍ସ ଦୋଣିୟା ବନ୍ଧସ୍ସ ଏଵଂ ହୋତି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ମଂ ଅଜ୍ଜ ଅସ୍ସଦମ୍ମସାରଥି କାରଣଂ କାରେସ୍ସତି, କିମସ୍ସାହଂ [କମ୍ମସ୍ସାହଂ (କ।)] ପଟିକରୋମୀ'ତି। ସୋ ଦୋଣିୟା ବନ୍ଧୋ 'ୟଵସଂ ୟଵସ'ନ୍ତି ଝାୟତି। ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ସନ୍ଧ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଅରଞ୍ଞଗତୋପି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋପି ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋପି କାମରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ଵିହରତି କାମରାଗପରେତେନ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଚ କାମରାଗସ୍ସ ନିସ୍ସରଣଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ସୋ କାମରାଗଂୟେଵ ଅନ୍ତରଂ କତ୍ୱା ଝାୟତି ପଜ୍ଝାୟତି ନିଜ୍ଝାୟତି ଅଵଜ୍ଝାୟତି, ବ୍ୟାପାଦପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ଵିହରତି… ଥିନମିଦ୍ଧପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ଵିହରତି… ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ଵିହରତି… ଵିଚିକିଚ୍ଛାପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ଵିହରତି ଵିଚିକିଚ୍ଛାପରେତେନ, ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ଚ ଵିଚିକିଚ୍ଛାୟ ନିସ୍ସରଣଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ସୋ ଵିଚିକିଚ୍ଛଂୟେଵ ଅନ୍ତରଂ କତ୍ୱା ଝାୟତି ପଜ୍ଝାୟତି ନିଜ୍ଝାୟତି ଅଵଜ୍ଝାୟତି। ସୋ ପଥଵିମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ଆପମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ତେଜମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ଵାୟମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି,

ଇଧଲୋକମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ପରଲୋକମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି। ଏୱଂ ଖୋ, ସନ୍ଧ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କଝାୟିତଂ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ , ସନ୍ଧ , ଆଜାନୀୟଝାୟିତଂ ହୋତି? ଭଦ୍ରୋ ହି, ସନ୍ଧ, ଅସ୍ସାଜାନୀୟୋ ଦୋଣିୟା ବଦ୍ଧୋ ନ 'ୟୱସଂ ୟୱସ'ନ୍ତି ଝାୟତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଭଦ୍ରସ୍ସ ହି, ସନ୍ଧ, ଅସ୍ସାଜାନୀୟସ୍ସ ଦୋଣିୟା ବଦ୍ଧସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ମଂ ଅଜ୍ଜ ଅସ୍ସଦମ୍ମସାରଥି କାରଣଂ କାରେସ୍ସତି, କିମସ୍ସାହଂ ପଟିକରୋମୀ'ତି। ସୋ ଦୋଣିୟା ବଦ୍ଧୋ ନ 'ୟୱସଂ ୟୱସ'ନ୍ତି ଝାୟତି। ଭଦ୍ରୋ ହି, ସନ୍ଧ, ଅସ୍ସାଜାନୀୟୋ ୟଥା ଇଣଂ ୟଥା ବନ୍ଧଂ ୟଥା ଜାନିଂ ୟଥା କଲିଂ ଏୱଂ ପତୋଦସ୍ସ ଅଜ୍ଝୋହରଣଂ ସମନୁପସ୍ସତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ସନ୍ଧ, ଭଦ୍ରୋ ପୁରିସାଜାନୀୟୋ ଅରଞ୍ଞଗତୋପି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋପି ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋପି ନ କାମରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ୱିହରତି ନ କାମରାଗପରେତେନ, ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଚ କାମରାଗସ୍ସ ନିସ୍ସରଣଂ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ନ ବ୍ୟାପାଦପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ୱିହରତି… ନ ଥିନମିଦ୍ଧପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ୱିହରତି… ନ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ୱିହରତି… ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛାପରିୟୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ୱିହରତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛାପରେତେନ, ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ଚ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟ ନିସ୍ସରଣଂ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ସୋ ନେୱ ପଥୱିଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଆପଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ତେଜଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ୱାୟଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଇଧଲୋକଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ପରଲୋକଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ନ ଝାୟତି; ଝାୟତି ଚ ପନ। ଏୱଂ ଝାୟିଞ୍ଚ ପନ, ସନ୍ଧ, ଭଦ୍ରଂ ପୁରିସାଜାନୀୟଂ ସେନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା ସପଜାପତିକା ଆରକାୱ ନମସ୍ସନ୍ତି –

''ନମୋ ତେ ପୁରିସାଜଞ୍ଞ, ନମୋ ତେ ପୁରିସୁତ୍ତମ;

ୟସ୍ସ ତେ ନାଭିଜାନାମ, ୟମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟସୀ''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆୟସ୍ମା ସନ୍ଧୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କଥଂ ଝାୟୀ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଦ୍ରୋ ପୁରିସାଜାନୀୟୋ [ପୁରିସାଜାନୀୟୋ ଝାୟତି, ସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ପୁରିସାଜାନୀୟୋ, ସୋ (କ।)] ନେୱ ପଥୱିଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଆପଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ତେଜଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ୱାୟଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ନ ଇଧଲୋକଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି , ନ ପରଲୋକଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି, ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ନ ଝାୟତି; ଝାୟତି ଚ ପନ? କଥଂ ଝାୟିଞ୍ଚ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଦ୍ରଂ ପୁରିସାଜାନୀୟଂ ସେନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା ସପଜାପତିକା ଆରକାୱ ନମସ୍ସନ୍ତି –

''ନମୋ ତେ ପୁରିସାଜଞ୍ଞ, ନମୋ ତେ ପୁରିସୁତ୍ତମ;

ୟସ୍ସ ତେ ନାଭିଜାନାମ, ୟମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟସୀ''ତି।

''ଇଧ, ସନ୍ଧ, ଭଦ୍ରସ୍ସ ପୁରିସାଜାନୀୟସ୍ସ ପଥୱିୟଂ ପଥୱିସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ୱାୟସ୍ମିଂ ୱାୟୋସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି, ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତତ୍ରାପି ସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତି। ଏୱଂ ଝାୟୀ ଖୋ, ସନ୍ଧ, ଭଦ୍ରୋ ପୁରିସାଜାନୀୟୋ ନେୱ ପଥୱିଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତି…ପେ… ୟମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିୟେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ନ ଝାୟତି; ଝାୟତି ଚ ପନ। ଏୱଂ ଝାୟିଞ୍ଚ ପନ, ସନ୍ଧ, ଭଦ୍ରଂ ପୁରିସାଜାନୀୟଂ ସେନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା ସପଜାପତିକା ଆରକାୱ ନମସ୍ସନ୍ତି –

''ନମୋ ତେ ପୁରିସାଜଞ୍ଞ, ନମୋ ତେ ପୁରିସୁତ୍ତମ;

ୟସ୍ସ ତେ ନାଭିଜାନାମ, ୟମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟସୀ''ତି। ନୱମଂ;

୧୦। ମୋରନିୱାପସୁତ୍ତଂ

୧୦. ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ରାଜଗହେ ଵିହରତି ମୋରନିଵାପେ ପରିବ୍ବାଜକାରାମେ. ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖଵୋ''ତି. ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ. ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

''ତୀହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ. କତମେହି ତୀହି? ଅସେଖେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ, ଅସେଖେନ ସମାଧିକ୍ଖନ୍ଧେନ , ଅସେଖେନ ପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧେନ – ଇମେହି, ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ.

''ଅପରେହିପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ. କତମେହି ତୀହି ? ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିଯେନ, ଆଦେସନାପାଟିହାରିଯେନ, ଅନୁସାସନୀପାଟିହାରିଯେନ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି, ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ.

''ଅପରେହିପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ. କତମେହି ତୀହି? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା, ସମ୍ମାଞାଣେନ, ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତିଯା – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ.

''ଦ୍ଵୀହି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ. କତମେହି ଦ୍ଵୀହି? ଵିଜ୍ଜାଯ, ଚରଣେନ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦ୍ଵୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ. ବ୍ରହ୍ମୁନା ପେସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନଙ୍କୁମାରେନ ଗାଥା ଭାସିତା –

''ଖତ୍ତିଯୋ ସେଟ୍ଠୋ ଜନେତସ୍ମିଂ, ଯେ ଗୋତ୍ତପଟିସାରିନୋ;

ଵିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ, ସୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମାନୁସେ''ତି [ଦୀ. ନି. ୧.୨୭୭; ସଂ. ନି. ୧.୧୮୨; ୨.୨୪୫].

''ସା ଖୋ ପନେସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନଙ୍କୁମାରେନ ଗାଥା ଭାସିତା ସୁଭାସିତା, ନୋ ଦୁବ୍ଭାସିତା; ଅତ୍ଥସଂହିତା , ନୋ ଅନତ୍ଥସଂହିତା; ଅନୁମତା ମଯା. ଅହମ୍ପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ଵଦାମି –

''ଖତ୍ତିଯୋ ସେଟ୍ଠୋ ଜନେତସ୍ମିଂ, ଯେ ଗୋତ୍ତପଟିସାରିନୋ;

ଵିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ, ସୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମାନୁସେ''ତି. ଦସମଂ;

ନିସ୍ସଯଵଗ୍ଗୋ [ନିସ୍ସାଯଵଗ୍ଗୋ (ସ୍ଯା. କଂ.)] ପଠମୋ.

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

କିମତ୍ଥିଯା ଚେତନା ତଯୋ, ଉପନିସା ବ୍ଯସନେନ ଚ;

ଦ୍ଵେ ସଞ୍ଞା ମନସିକାରୋ, ସଦ୍ଧୋ ମୋରନିଵାପକନ୍ତି.

୨ । ଅନୁସ୍ସତିୱଗ୍ଗୋ

୧ । ପଠମମହାନାମସୁତ୍ତଂ

୧୧ । ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ''ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ''ତି। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ – ''ସମ୍ବହୁଲା କିର ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – 'ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ'''ତି।

ଅଥ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ସମ୍ବହୁଲା କିର ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ'ତି। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତଂ କେନସ୍ସ [କେନ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ୱିହାରେନ ୱିହାତବ୍ବ''ନ୍ତି?

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ମହାନାମ! ଏତଂ ଖୋ, ମହାନାମ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ, ଯଂ ତୁମ୍ହେ ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ – 'ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତଂ କେନସ୍ସ ୱିହାରେନ ୱିହାତବ୍ବ'''ନ୍ତି? ସଦ୍ଧୋ ଖୋ, ମହାନାମ, ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ କୁସୀତୋ; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତି ଆରାଧକୋ ହୋତି , ନୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି; ସମାହିତୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଅସମାହିତୋ; ପଞ୍ଞୱା ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ। ଇମେସୁ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ଛ ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତରି [ଉତ୍ତରିଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଭାୱେୟ୍ୟାସି। [ଅ। ନି। ୬।୧୦] ''ଇଧ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ତଥାଗତଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – 'ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା'ତି। ଯସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମଯେ ଅରିଯସାୱକୋ ତଥାଗତଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ତଥାଗତଂ ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ୱିସମଗତାଯ ପଜାଯ ସମପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ୟାପଜ୍ଜାଯ ପଜାଯ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ ୱିହରତି, ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – 'ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେୟ୍ୟିକୋ [ଓପନଯିକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହୀ'ତି। ଯସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମଯେ ଅରିଯସାୱକୋ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଧମ୍ମଂ ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ୱିସମଗତାଯ ପଜାଯ ସମପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ୟାପଜ୍ଜାଯ ପଜାଯ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ ୱିହରତି, ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ଧମ୍ମାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – 'ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଉଜୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଞାଯପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସଯୁଗାନି ଅଟ୍ଠ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା, ଏସ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଆହୁନେୟ୍ୟୋ ପାହୁନେୟ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା'ତି। ଯସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମଯେ ଅରିଯସାୱକୋ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ସଙ୍ଘଂ ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ୱିସମଗତାଯ ପଜାଯ ସମପ୍ପତ୍ତୋ

ୱିହରତି, ସବ୍ବାପଜ୍ଜାଯ ପଜାଯ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜୋ ୱିହରତି, ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ସଙ୍ଘାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ଅତ୍ତନୋ ସୀଲାନି ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି ଅଖଣ୍ଡାନି ଅଛିଦ୍ଦାନି ଅସବଲାନି ଅକମ୍ମାସାନି ଭୁଜିସ୍ସାନି ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥାନି ଅପରାମଟ୍ଠାନି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକାନି। ଯସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମଯେ ଅରିଯସାୱକୋ ସୀଲଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ସୀଲଂ ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ୱିସମଗତାଯ ପଜାଯ ସମପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ଯାପଜ୍ଜାଯ ପଜାଯ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜୋ ୱିହରତି, ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ସୀଲାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ଅତ୍ତନୋ ଚାଗଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – 'ଲାଭା ୱତ ମେ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ଯୋହଂ ମଚ୍ଛେରମଲପରିଯୁଟ୍ଠିତାଯ ପଜାଯ ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସାମି ମୁତ୍ତଚାଗୋ ପଯତପାଣି ୱୋସ୍ସଗ୍ଗରତୋ ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନସଂୱିଭାଗରତୋ'ତି। ଯସ୍ମିଂ, ମହାନାମ , ସମଯେ ଅରିଯସାୱକୋ ଚାଗଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଚାଗଂ ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ୱିସମଗତାଯ ପଜାଯ ସମପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ଯାପଜ୍ଜାଯ ପଜାଯ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜୋ ୱିହରତି, ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ଚାଗାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ଦେୱତା ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – 'ସନ୍ତି ଦେୱା ଚାତୁମହାରାଜିକା, ସନ୍ତି ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ସନ୍ତି ଦେୱା ଯାମା, ସନ୍ତି ଦେୱା ତୁସିତା, ସନ୍ତି ଦେୱା ନିମ୍ମାନରତିନୋ, ସନ୍ତି ଦେୱା ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତିନୋ, ସନ୍ତି ଦେୱା ବ୍ରହ୍ମକାଯିକା, ସନ୍ତି ଦେୱା ତତୁତ୍ତରି। ଯଥାରୂପାଯ ସଦ୍ଧାଯ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା , ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପା ସଦ୍ଧା ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଯଥାରୂପେନ ସୀଲେନ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା, ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପଂ ସୀଲଂ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଯଥାରୂପେନ ସୁତେନ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା, ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପଂ ସୁତଂ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଯଥାରୂପେନ ଚାଗେନ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା, ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପୋ ଚାଗୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଯଥାରୂପାଯ ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା, ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପା ପଞ୍ଞା ସଂୱିଜ୍ଜତୀ'ତି। ଯସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମଯେ ଅରିଯସାୱକୋ ଅତ୍ତନୋ ଚ ତାସଞ୍ଚ ଦେୱତାନଂ ସଦ୍ଧଞ୍ଚ ସୀଲଞ୍ଚ ସୁତଞ୍ଚ ଚାଗଞ୍ଚ ପଞ୍ଞଞ୍ଚ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିଯୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଦେୱତା ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦିଯତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକୋ ୱିସମଗତାଯ ପଜାଯ ସମପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ଯାପଜ୍ଜାଯ ପଜାଯ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜୋ ୱିହରତି, ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ଦେୱତାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତୀ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିଯମହାନାମସୁତ୍ତଂ

୧୨। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ''ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ''ତି।

ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ – ''ସମ୍ବହୁଲା କିର ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – 'ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ'''ତି। ଅଥ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ସମ୍ବହୁଲା କିର ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ'ତି। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତଂ କେନସ୍ସ ୱିହାରେନ ୱିହାତବ୍ବ''ନ୍ତି?

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ମହାନାମ! ଏତଂ ଖୋ, ମହାନାମ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଯଂ ତୁମ୍ହେ ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ – 'ତେସଂ ନୋ,

ଭନ୍ତେ, ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତଂ କେନସ୍ସ ୱିହାରେନ ୱିହାତଵ୍ୱ’ନ୍ତି? ସଦ୍ଧୋ ଖୋ, ମହାନାମ, ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ କୁସୀତୋ; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତି ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି; ସମାହିତୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି , ନୋ ଅସମାହିତୋ; ପଞ୍ଞୱା ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ। ଇମେସୁ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଛ ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତରି ଭାୱେୟ୍ୟାସି।

[ଅ। ନି। ୬।୯] ‘‘ଇଧ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ତଥାଗତଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି। ୟସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମୟେ ଅରିୟସାୱକୋ ତଥାଗତଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିୟୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିୟୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ତଥାଗତଂ ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିୟସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାୟତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାୟୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟୋ ସୁଖଂ ୱେଦିୟତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିୟତି। ଇମଂ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ଠିତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ନିସିନ୍ନୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ସୟାନୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, କମ୍ମନ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ପୁତ୍ତସମ୍ବାଧସୟନଂ ଅଜ୍ଝାୱସନ୍ତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି…ପେ… ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି…ପେ… ଅତ୍ତନୋ ସୀଲାନି ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି…ପେ… ଅତ୍ତନୋ ଚାଗଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି…ପେ… ଦେୱତା ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ସନ୍ତି ଦେୱା ଚାତୁମହାରାଜିକା…ପେ… ସନ୍ତି ଦେୱା ତତୁତ୍ତରି। ୟଥାରୂପାୟ ସଦ୍ଧାୟ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା, ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପା ସଦ୍ଧା ସଂୱିଜ୍ଜତି। ୟଥାରୂପେନ ସୀଲେନ… ସୁତେନ… ଚାଗେନ… ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତା ତା ଦେୱତା ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥୂପପନ୍ନା , ମୟ୍ହମ୍ପି ତଥାରୂପା ପଞ୍ଞା ସଂୱିଜ୍ଜତୀ’ତି। ୟସ୍ମିଂ, ମହାନାମ, ସମୟେ ଅରିୟସାୱକୋ ଅତ୍ତନୋ ଚ ତାସଞ୍ଚ ଦେୱତାନଂ ସଦ୍ଧଞ୍ଚ ସୀଲଞ୍ଚ ସୁତଞ୍ଚ ଚାଗଞ୍ଚ ପଞ୍ଞଞ୍ଚ ଅନୁସ୍ସରତି, ନେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ଦୋସପରିୟୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନ ମୋହପରିୟୁଟ୍ଠିତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି; ଉଜୁଗତମେୱସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଦେୱତା ଆରବ୍ଭ। ଉଜୁଗତଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ, ମହାନାମ, ଅରିୟସାୱକୋ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାୟତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାୟୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟୋ ସୁଖଂ ୱେଦିୟତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିୟତି। ଇମଂ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମହାନାମ, ଦେୱତାନୁସ୍ସତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ଠିତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ନିସିନ୍ନୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ସୟାନୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, କମ୍ମନ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ପୁତ୍ତସମ୍ବାଧସୟନଂ ଅଜ୍ଝାୱସନ୍ତୋପି ଭାୱେୟ୍ୟାସୀ’’ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ନନ୍ଦିୟସୁତ୍ତଂ

୧୩। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱସ୍ସାୱାସଂ ଉପଗନ୍ତୁକାମୋ ହୋତି [ଅହୋସି (କ।)]।

ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ନନ୍ଦିୟୋ ସକ୍କୋ – ‘‘ଭଗୱା କିର ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱସ୍ସାୱାସଂ ଉପଗନ୍ତୁକାମୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ନନ୍ଦିୟସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ୟଂନୂନାହମ୍ପି ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱସ୍ସାୱାସଂ ଉପଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ। ତତ୍ଥ କମ୍ମନ୍ତଞ୍ଚେୱ ଅଧିଟ୍ଠହିସ୍ସାମି, ଭଗୱନ୍ତଞ୍ଚ ଲଚ୍ଛାମି କାଲେନ କାଲଂ ଦସ୍ସନାୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱସ୍ସାୱାସଂ ଉପଗଚ୍ଛି [ଉପଗଞ୍ଛି (ସୀ। ପୀ।)]। ନନ୍ଦିୟୋପି ଖୋ ସକ୍କୋ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱସ୍ସାୱାସଂ ଉପଗଚ୍ଛି। ତତ୍ଥ କମ୍ମନ୍ତଞ୍ଚେୱ ଅଧିଟ୍ଠାସି [ଅଧିଟ୍ଠାୟ (ସ୍ୟା।), ଅଧିଟ୍ଠାତି (କ।)], ଭଗୱନ୍ତଞ୍ଚ ଲଭି [ଲଚ୍ଛତି (ସ୍ୟା। କ।)] କାଲେନ କାଲଂ ଦସ୍ସନାୟ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ‘‘ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚୟେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’’ତି।

ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ନନ୍ଦିୟୋ ସକ୍କୋ – ‘‘ସମ୍ବହୁଲା କିର ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ‘ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚୟେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’’’ତି। ଅଥ ଖୋ ନନ୍ଦିୟୋ ସକ୍କୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ନନ୍ଦିୟୋ ସକ୍କୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – ‘ସମ୍ବହୁଲା କିର ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରୋ ଭଗୱା ତେମାସଚ୍ଚୟେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’ତି। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତଂ କେନସ୍ସ ୱିହାରେନ ୱିହାତବ୍ବ’’ନ୍ତି?

‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ନନ୍ଦିୟ! ଏତଂ ଖୋ, ନନ୍ଦିୟ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ, ୟଂ ତୁମ୍ହେ ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ – ‘ତେସଂ ନୋ,

ଭନ୍ତେ, ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତଂ କେନସ୍ସ ୱିହାରେନ ୱିହାତବ୍ବ’ନ୍ତି? ସଦ୍ଧୋ ଖୋ, ନନ୍ଦିୟ, ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ; ସୀଲୱା ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ କୁସୀତୋ; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତି ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି; ସମାହିତୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଅସମାହିତୋ; ପଞ୍ଞୱା ଆରାଧକୋ ହୋତି, ନୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ। ଇମେସୁ ଖୋ ତେ, ନନ୍ଦିୟ, ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା।

‘‘ଇଧ ତ୍ୱଂ, ନନ୍ଦିୟ, ତଥାଗତଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି , ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି। ଇତି ଖୋ ତେ, ନନ୍ଦିୟ, ତଥାଗତଂ ଆରବ୍ଭ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ନନ୍ଦିୟ, ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେୟ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହୀ’ତି। ଇତି ଖୋ ତେ, ନନ୍ଦିୟ, ଧମ୍ମଂ ଆରବ୍ଭ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ନନ୍ଦିୟ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତେ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ଲାଭା ୱତ ମେ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ୟସ୍ସ ମେ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତା ଅନୁକମ୍ପକା ଅତ୍ଥକାମା ଓୱାଦକା ଅନୁସାସକା’ତି। ଇତି ଖୋ ତେ, ନନ୍ଦିୟ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତେ ଆରବ୍ଭ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ନନ୍ଦିୟ, ଅତ୍ତନୋ ଚାଗଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ଲାଭା ୱତ ମେ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ୟୋହଂ ମଚ୍ଛେରମଲପରିୟୁଟ୍ଠିତାୟ ପଜାୟ ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସାମି ମୁତ୍ତଚାଗୋ ପୟତପାଣି ୱୋସ୍ସଗ୍ଗରତୋ ୟାଚୟୋଗୋ ଦାନସଂୱିଭାଗରତୋ’ତି। ଇତି ଖୋ ତେ, ନନ୍ଦିୟ, ଚାଗଂ ଆରବ୍ଭ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ ତ୍ୱଂ, ନନ୍ଦିୟ, ଦେୱତା ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାସି – ‘ୟା ଦେୱତା ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ କବଳୀକାରାହାରଭକ୍ଖାନଂ [କବଳିଂକାରଭକ୍ଖାନଂ (ସୀ।), କବଳୀକାରଭକ୍ଖାନଂ (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଦେୱତାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ମନୋମୟଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନା, ତା କରଣୀୟଂ ଅତ୍ତନୋ ନ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି କତସ୍ସ ୱା ପତିଚୟଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ନନ୍ଦିୟ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସମୟୱିମୁତ୍ତୋ କରଣୀୟଂ ଅତ୍ତନୋ ନ ସମନୁପସ୍ସତି କତସ୍ସ ୱା ପତିଚୟଂ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ନନ୍ଦିୟ, ୟା ତା ଦେୱତା ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ କବଳୀକାରାହାରଭକ୍ଖାନଂ ଦେୱତାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ମନୋମୟଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନା, ତା କରଣୀୟଂ ଅତ୍ତନୋ ନ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି କତସ୍ସ ୱା ପତିଚୟଂ। ଇତି ଖୋ ତେ, ନନ୍ଦିୟ, ଦେୱତା ଆରବ୍ଭ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା।

‘‘ଇମେହି ଖୋ, ନନ୍ଦିୟ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟସାୱକୋ ପଜହତେୱ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ, ନ ଉପାଦିୟତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ନନ୍ଦିୟ, କୁମ୍ଭୋ ନିକ୍କୁଜ୍ଜୋ [ନିକୁଜ୍ଜୋ (କ।)] ୱମତେୱ ଉଦକଂ, ନୋ ୱନ୍ତଂ ପଚ୍ଚାୱମତି [ପଚ୍ଚାମସତି (ସ୍ୟା।)]; ସେୟ୍ୟଥାପି ୱା ପନ, ନନ୍ଦିୟ, ସୁକ୍ଖେ ତିଣଦାୟେ ଅଗ୍ଗି ମୁତ୍ତୋ ଡହଞ୍ଞେୱ ଗଚ୍ଛତି, ନୋ ଦଡ୍ଢଂ ପଚ୍ଚୁଦାୱତ୍ତତି ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ନନ୍ଦିୟ, ଇମେହି ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟସାୱକୋ ପଜହତେୱ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ, ନ ଉପାଦିୟତୀ’’ତି। ତତିୟଂ।

୪। ସୁଭୂତିସୁତ୍ତଂ

୧୪। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସୁଭୂତି ସଦ୍ଧେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସୁଭୂତିଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋ ନାମାୟଂ [କୋ ନାମୋ ଅୟଂ (ସୀ। କ।), କୋ ନାମ ଅୟଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)], ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି? ‘‘ସଦ୍ଧୋ ନାମାୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ସୁଦତ୍ତସ୍ସ [ସଦ୍ଧସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଉପାସକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ, ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ’’ତି।

‘‘କଚ୍ଚି ପନାୟଂ, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୁଦତ୍ତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସନ୍ଦିସ୍ସତି ସଦ୍ଧାପଦାନେସୂ’’ତି? ‘‘ଏତସ୍ସ, ଭଗୱା, କାଲୋ; ଏତସ୍ସ, ସୁଗତ, କାଲୋ, ୟଂ ଭଗୱା ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନାନି ଭାସେୟ୍ୟ। ଇଦାନାହଂ ଜାନିସ୍ସାମି ୟଦି ୱା ଅୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ଦିସ୍ସତି ସଦ୍ଧାପଦାନେସୁ ୟଦି ୱା ନୋ’’ତି।

‘‘ତେନ ହି, ସୁଭୂତି, ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସୁଭୂତି ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି । ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଇଧ , ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ; ୟେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି ସୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି ସୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ୟାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି ତତ୍ର ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ ତତ୍ରୁପାୟାୟ ୱୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ୟାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି ତତ୍ର ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ ତତ୍ରୁପାୟାୟ ୱୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିୟସମୁଦାହାରୋ ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନୟେ ଉଢଆରପାମୋଜ୍ଜୋ। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିୟସମୁଦାହାରୋ ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନୟେ ଉଢଆରପାମୋଜ୍ଜୋ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ, ଥାମୱା ଦଢହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ ଥାମୱା ଦଢହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ୟମ୍ପି , ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିୟୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିୟୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିୟୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିୟୋ ଦସପି ଜାତିୟୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ଚତ୍ତାରୀସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – ‘ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ’ତି। ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ୟମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ, ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିୟୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ୟଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – ‘ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନା। ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା

ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା'ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଯମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଇଦମ୍ପି, ସୁଭୂତି, ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନଂ ହୋତୀ''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ସୁଭୂତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯାନିମାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନାନି ଭାସିତାନି, ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ତାନି ଇମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ଅଯଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଏତେସୁ ସନ୍ଦିସ୍ସତି।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚଯୋ; ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା।

''ଅଯଂ , ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି…ପେ… ଅନୁସାସନିଂ।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀଯାନି ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ ତତ୍ରୁପାଯାଯ ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିଯସମୁଦାହାରୋ ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନଯେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି…ପେ… ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ।

''ଅଯଂ , ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି।

''ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଯାନିମାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ସଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧାପଦାନାନି ଭାସିତାନି, ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ତାନି ଇମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ଅଯଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଏତେସୁ ସନ୍ଦିସ୍ସତୀ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସୁଭୂତି! ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ସୁଭୂତି, ଇମିନା ଚ ସଦ୍ଧେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ୱିହରେଯ୍ୟାସି। ଯଦା ଚ ତ୍ୱଂ, ସୁଭୂତି, ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟାସି ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯ, ଇମିନା ସଦ୍ଧେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟାସି ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ମେତ୍ତାସୁତ୍ତଂ

୧୫।[ପଟି। ମ। ୨।୨୨; ମି। ପ। ୪।୪।୬] ''ମେତ୍ତାଯ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଆସେୱିତାଯ ଭାୱିତାଯ ବହୁଲୀକତାଯ ଯାନୀକତାଯ

ୱୁଦ୍ଧିକତାୟ ଅନୁଟ୍ଠିତାୟ ପରିଚିତାୟ ସୁସମାରଦ୍ଧାୟ ଏକାଦସାନିସଂସା ପାଟିକଙ୍ଖା।

କତମେ ଏକାଦସ? ସୁଖଂ ସୁପତି, ସୁଖଂ ପଟିବୁଜ୍ଝତି , ନ ପାପକଂ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି, ମନୁସ୍ସାନଂ ପିୟୋ ହୋତି, ଅମନୁସ୍ସାନଂ ପିୟୋ ହୋତି, ଦେୱତା ରକ୍ଖନ୍ତି, ନାସ୍ସ ଅଗ୍ଗି ୱା ୱିସଂ ୱା ସତ୍ଥଂ ୱା କମତି, ତୁୱଟଂ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିୟତି, ମୁଖୱଣ୍ଣୋ ୱିପ୍ପସୀଦତି, ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତି, ଉତ୍ତରି ଅପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ହୋତି। ମେତ୍ତାୟ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ଆସେୱିତାୟ ଭାୱିତାୟ ବହୁଲୀକତାୟ ୟାନୀକତାୟ ୱତ୍ଥୁକତାୟ ଅନୁଟ୍ଠିତାୟ ପରିଚିତାୟ ସୁସମାରଦ୍ଧାୟ ଇମେ ଏକାଦସାନିସଂସା ପାଟିକଙ୍ଖା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଅଟ୍ଠକନାଗରସୁତ୍ତଂ

୧୬। ଏକଂ ସମୟଂ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ବେଲୁୱଗାମକେ [ୱେଳୁୱଗାମକେ (ସ୍ଯା। କଂ। କ।)]। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଦସମୋ ଗହପତି ଅଟ୍ଠକନାଗରୋ ପାଟଲିପୁତ୍ତଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତି କେନଚିଦେୱ କରଣୀୟେନ।

ଅଥ ଖୋ ଦସମୋ ଗହପତି ଅଟ୍ଠକନାଗରୋ ୟେନ କୁକ୍କୁଟାରାମୋ ୟେନ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଏତରହି ୱିହରତି? ଦସ୍ସନକାମା ହି ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏସୋ, ଗହପତି, ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ବେଲୁୱଗାମକେ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଦସମୋ ଗହପତି ଅଟ୍ଠକନାଗରୋ ପାଟଲିପୁତ୍ତେ ତଂ କରଣୀୟଂ ତୀରେତ୍ୱା ୟେନ ୱେସାଲୀ ବେଲୁୱଗାମକୋ ୟେନାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଦସମୋ ଗହପତି ଅଟ୍ଠକନାଗରୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏକଧମ୍ମୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ, ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ୟୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତୀ’’ତି? ‘‘ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏକଧମ୍ମୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ, ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ୟୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତୀ’’ତି।

‘‘କତମୋ ପନ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏକଧମ୍ମୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ, ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ୟୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତୀ’’ତି? ‘‘ଇଧ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଇଦମ୍ପି ଖୋ ପଠମଂ ଝାନଂ ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତୟିତଂ’। ‘ୟଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତୟିତଂ, ତଦନିଚ୍ଚଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି; ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାୟ ଧମ୍ମନନ୍ଦିୟା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏକଧମ୍ମୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ, ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ୟୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିୟଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତୟିତଂ’। ‘ୟଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତୟିତଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି; ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାୟ ଧମ୍ମନନ୍ଦିୟା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏକଧମ୍ମୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ, ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଅପରିକ୍ଖୀଣା ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ୟୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଅଯମ୍ପି ଖୋ ମେତ୍ତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଅଭିସଙ୍ଖତା ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତା’। ‘ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି; ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା…ପେ। … ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଅଯମ୍ପି ଖୋ ଉପେକ୍ଖାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଅଭିସଙ୍ଖତା ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତା’। ‘ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି; ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଅଯମ୍ପି ଖୋ , ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା…ପେ… ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଅଯମ୍ପି ଖୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସମାପତ୍ତି ଅଭିସଙ୍ଖତା ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତା’। ‘ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି; ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା…ପେ… ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଅଯମ୍ପି ଖୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତି ଅଭିସଙ୍ଖତା ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତା’। ‘ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି; ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଗହପତି, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା…ପେ… ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଦସମୋ ଗହପତି ଅଟ୍ଠକନାଗରୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ପୁରିସୋ ଏକଂ ନିଧିମୁଖଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ସକିଦେୱ [ସବ୍ବତ୍ଥପି ଏୱମେୱ ଦିସ୍ସତି] ଏକାଦସ ନିଧିମୁଖାନି ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ଅମତଦ୍ୱାରଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ସକିଦେୱ ଏକାଦସ ଅମତଦ୍ୱାରାନି [ଏକାଦସନ୍ନଂ ଅମତଦ୍ୱାରାନଂ (ସବ୍ବତ୍ଥ) ମ। ନି। ୨।୨୧ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଅଲତ୍ଥଂ ସେୱନାଯ [ସୱନାଯ (ସ୍ୟା।) ସୀ। ପୀ। ମଜ୍ଝିମପଣ୍ଣାସକଦୁତିଯସୁତ୍ତେପି, ଭାୱନାଯ (ମ। ନି। ୨।୨୧)]। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ପୁରିସସ୍ସ ଅଗାରଂ ଏକାଦସ ଦ୍ୱାରଂ। ସୋ ତସ୍ମିଂ ଅଗାରେ ଆଦିତ୍ତେ ଏକମେକେନପି ଦ୍ୱାରେନ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟ ଅତ୍ତାନଂ ସୋତ୍ଥିଂ କାତୁଂ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ ଅମତଦ୍ୱାରାନଂ ଏକମେକେନପି ଅମତଦ୍ୱାରେନ ସକ୍କୁଣିସ୍ସାମି ଅତ୍ତାନଂ ସୋତ୍ଥିଂ କାତୁଂ। ଇମେ ହି ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ଆଚରିଯସ୍ସ ଆଚରିଯଧନଂ ପରିଯେସିସ୍ସନ୍ତି। କିଂ [କିମଙ୍ଗଂ (ମ। ନି। ୨।୨୧)] ପନାହଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପୂଜଂ ନ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି!

ଅଥ ଖୋ ଦସମୋ ଗହପତି ଅଟ୍ଠକନାଗରୋ ୱେସାଲିକଞ୍ଚ ପାଟଲିପୁତ୍ତକଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ପଣୀତେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ସହତ୍ଥା ସନ୍ତପ୍ପେସି ସମ୍ପୱାରେସି। ଏକମେକଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁଂ ପଚ୍ଚେକଂ ଦୁସ୍ସଯୁଗେନ ଅଚ୍ଛାଦେସି, ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ଆନନ୍ଦଂ ତିଚୀୱରେନ। ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ଚସତଂ ୱିହାରଂ କାରାପେସୀତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଗୋପାଲସୁତ୍ତଂ

୧୭। ‘‘ଏକାଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଅଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ [ଫାତିକତ୍ତୁଂ (ସୀ।), ଫାତିକାତୁଂ (ସ୍ୟା। ପୀ।)]। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗୋପାଲକୋ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା [ସାଟେତା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ହୋତି, ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ନ ପୀତଂ ଜାନାତି, ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ଅନୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି, ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାଯକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି । ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଅଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ନ ପୀତଂ ଜାନାତି, ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ଅନୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ( ) [(ସବ୍ବଂ ରୂପଂ) ମ। ନି। ୧।୩୪୭ ( ) କଣ୍ଡଚି ଦିସ୍ସତି] ‘ଚତ୍ତାରି ମହାଭୂତାନି, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ‘କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ବାଲୋ, କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ପଣ୍ଡିତୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମୱିତକ୍କଂ ଅଧିୱାସେତି ନପ୍ପଜହତି ନ ୱିନୋଦେତି ନ ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି ନ ଅନଭାୱଂ ଗମେତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ… ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅଧିୱାସେତି ନପ୍ପଜହତି ନ ୱିନୋଦେତି ନ ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି ନ ଅନଭାୱଂ ଗମେତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ; ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି; ନ ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ନାପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ; ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି; ନ ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ନାପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ [ମ। ନି। ୧।୩୪୬-୩୪୭ ପନ ଅଯଂ ନକାରୋ ଧମ୍ମନ୍ତିପଦସ୍ସ ଅନନ୍ତରଂ ଦିସ୍ସତି] ଯଥାସୁତଂ ଯଥାପରିଯତ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରେସଂ ଦେସେତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା, ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନ ପରିପୁଚ୍ଛତି ନ ପରିପଞ୍ହତି – ‘ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ, ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’ତି? ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ନ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ନ ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ନ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପୀତଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦେସିଯମାନେ ନ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ନ ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ , ନ ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପୀତଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ

ୱାଥିଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୱସେସଦୋହୀ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧା ଗହପତିକା ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେନ୍ତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି। ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ମତ୍ତଂ ନ ଜାନାତି ପଟିଗ୍ଗହଣାଯ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୱସେସଦୋହୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେସୁ ନ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ, ନ ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ… ନ ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ନ ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

‘‘ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ।

‘‘ଏକାଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗୋପାଲକୋ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ପୀତଂ ଜାନାତି, ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ସାୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି, ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାଯକା ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ପୀତଂ ଜାନାତି, ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ସାୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ‘ଚତ୍ତାରି ମହାଭୂତାନି, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ‘କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ବାଲୋ, କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ପଣ୍ଡିତୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମୱିତକ୍କଂ ନାଧିୱାସେତି ପଜହତି ୱିନୋଦେତି ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି ଅନଭାୱଂ ଗମେତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ… ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ନାଧିୱାସେତି ପଜହତି ୱିନୋଦେତି ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି ଅନଭାୱଂ ଗମେତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ; ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି; ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ; ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି; ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଥାସୁତଂ ଯଥାପରିଯତ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରେସଂ ଦେସେତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା, ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି ପରିପଞ୍ହତି – ‘ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ, ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’ତି? ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦେସିଯମାନେ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସାୱସେସଦୋହୀ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧା ଗହପତିକା ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେନ୍ତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି। ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ମତ୍ତଂ ଜାନାତି ପଟିଗ୍ଗହଣାଯ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସାୱସେସଦୋହୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେସୁ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ, ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ… ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଏୱଂ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

‘‘ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ପଠମସମାଧିସୁତ୍ତଂ

୧୮।[ଅ। ନି। ୧୦।୬] ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

‘‘ସିଯା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି?

‘‘ସିଯା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ। … ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି।

‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ

ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି?

‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଦୁତିଯସମାଧିସୁତ୍ତଂ

୧୯। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସିଯା ନୁ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ… ପେ… ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି? ‘‘ଭଗୱଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା ଭଗୱଂନେତ୍ତିକା ଭଗୱଂପଟିସରଣା। ସାଧୁ ୱତ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସିଯା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି।

‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି?

‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି । ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ। … ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ତତିଯସମାଧିସୁତ୍ତଂ

୨୦।[ଅ। ନି। ୧୦।୭] ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

‘‘ସିଯା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି? ‘‘ସିଯା, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ

ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି।

''ଯଥା କଥଂ ପନ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ସିୟା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି?

''ଇଧ , ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସିୟା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ଚତୁତ୍ଥସମାଧିସୁତ୍ତଂ

୨୧। ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସିୟା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି?

''ଦୂରତୋପି ଖୋ ମଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ସାଧୁ ୱତାୟସ୍ମନ୍ତଂୟେୱ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

''ତେନହାୱୁସୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

''ସିୟା, ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି।

''ଯଥା କଥଂ ପନାୱୁସୋ, ସିୟା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି?

''ଇଧ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସିୟା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେୱ ପଥୱିଯଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ , ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ଯମ୍ପିଦଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତତ୍ରାପି ନ ସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି। ଏକାଦସମଂ।

ଅନୁସ୍ସତିୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଦ୍ୱେ ୱୁତ୍ତା ମହାନାମେନ, ନନ୍ଦିୟେନ ସୁଭୂତିନା;

ମେତ୍ତା ଅଟ୍ଠକୋ ଗୋପାଲୋ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ସମାଧ୍ନାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ସାମଞ୍ଞୱଗ୍ଗୋ

୨୨-୨୯। ‘‘ଏକାଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଅଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗୋପାଲକୋ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ନ ପୀତଂ ଜାନାତି, ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ଅନୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି, ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାଯକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଅଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ…ପେ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ଦୁକ୍ଖାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ଅନତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ଖଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ୱଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ୱିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅଭବ୍ବୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ’’।

୩୦-୬୯। …ସୋତସ୍ମିଂ… ଘାନସ୍ମିଂ… ଜିୱ୍ହାଯ… କାଯସ୍ମିଂ… ମନସ୍ମିଂ…।

୭୦-୧୧୭। …ରୂପେସୁ… ସଦ୍ଦେସୁ… ଗନ୍ଧେସୁ… ରସେସୁ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁ… ଧମ୍ମେସୁ…।

୧୧୮-୧୬୫। …ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣେ… ସୋତୱିଞ୍ଞାଣେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣେ…।

୧୬୬-୨୧୩। …ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସେ … କାଯସମ୍ଫସ୍ସେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସେ…।

୨୧୪-୨୬୧। …ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜାଯ ୱେଦନାଯ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜାଯ ୱେଦନାଯ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜାଯ ୱେଦନାଯ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜାଯ ୱେଦନାଯ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜାଯ ୱେଦନାଯ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜାଯ ୱେଦନାଯ…।

୨୬୨-୩୦୯। …ରୂପସଞ୍ଞାଯ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଞାଯ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞାଯ… ରସସଞ୍ଞାଯ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞାଯ … ଧମ୍ମସଞ୍ଞାଯ…।

୩୧୦-୩୫୭। …ରୂପସଞ୍ଚେତନାଯ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନାଯ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନାଯ… ରସସଞ୍ଚେତନାଯ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନାଯ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନାଯ…।

୩୫୮-୪୦୫। …ରୂପତଣ୍ହାଯ… ସଦ୍ଦତଣ୍ହାଯ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହାଯ… ରସତଣ୍ହାଯ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହାଯ… ଧମ୍ମତଣ୍ହାଯ…।

୪୦୬-୪୫୩। …ରୂପୱିତକ୍କେ… ସଦ୍ଦୱିତକ୍କେ… ଗନ୍ଧୱିତକ୍କେ… ରସୱିତକ୍କେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିତକ୍କେ… ଧମ୍ମୱିତକ୍କେ…।

୪୫୪-୫୦୧। …ରୂପୱିଚାରେ… ସଦ୍ଦୱିଚାରେ… ଗନ୍ଧୱିଚାରେ… ରସୱିଚାରେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିଚାରେ… ଧମ୍ମୱିଚାରେ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଦୁକ୍ଖାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଅନତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ଖଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ୱଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ୱିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିତୁଂ…ପେ…।

୪। ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ

୫୦୨। ‘‘ରାଗସ୍ସ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଭିଞ୍ଞାୟ ଏକାଦସ ଧମ୍ମା ଭାଵେତବ୍ବା। କତମେ ଏକାଦସ? ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ, ତତିୟଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ, ମେତ୍ତାଚେତୋଵିମୁତ୍ତି, କରୁଣାଚେତୋଵିମୁତ୍ତି, ମୁଦିତାଚେତୋଵିମୁତ୍ତି, ଉପେକ୍ଖାଚେତୋଵିମୁତ୍ତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ, ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଭିଞ୍ଞାୟ ଇମେ ଏକାଦସ ଧମ୍ମା ଭାଵେତବ୍ବା।

୫୦୩-୫୧୧। ‘‘ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପରିଞ୍ଞାୟ… ପରିକ୍ଖୟାୟ… ପହାନାୟ… ଖୟାୟ… ଵୟାୟ… ଵିରାଗାୟ… ନିରୋଧାୟ… ଚାଗାୟ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାୟ… ଇମେ ଏକାଦସ ଧମ୍ମା ଭାଵେତବ୍ବା।

୫୧୨-୬୭୧। ‘‘ଦୋସସ୍ସ …ପେ… ମୋହସ୍ସ… କୋଧସ୍ସ… ଉପନାହସ୍ସ… ମକ୍ଖସ୍ସ… ପଳାସସ୍ସ… ଇସ୍ସାୟ… ମଚ୍ଛରିୟସ୍ସ… ମାୟାୟ… ସାଠେୟ୍ୟସ୍ସ… ଥମ୍ଭସ୍ସ… ସାରମ୍ଭସ୍ସ… ମାନସ୍ସ… ଅତିମାନସ୍ସ… ମଦସ୍ସ… ପମାଦସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞାୟ…ପେ… ପରିଞ୍ଞାୟ… ପରିକ୍ଖୟାୟ… ପହାନାୟ… ଖୟାୟ… ଵୟାୟ… ଵିରାଗାୟ… ନିରୋଧାୟ… ଚାଗାୟ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାୟ ଇମେ ଏକାଦସ ଧମ୍ମା ଭାଵେତବ୍ବା’’ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ନଵ ସୁତ୍ତସହସ୍ସାନି, ଭିୟ୍ୟୋ ପଞ୍ଚସତାନି ଚ [ପଞ୍ଚ ସୁତ୍ତସତାନି ଚ (ଅଟ୍ଠ)];

ସତ୍ତପଞ୍ଞାସ ସୁତ୍ତନ୍ତା [ସୁତ୍ତାନି (ଅଟ୍ଠ)], ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରସମାୟୁତା [ହୋନ୍ତି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରାଗମେ (ଅଟ୍ଠ)] ତି।

ଏକାଦସକନିପାତପାଳି ନିଟ୍ଠିତା।

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାୟୋ ସମତ୍ତୋ।